

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

Krav på respekt för mänskliga rättigheter

Under sommaren har tre uttalanden gjorts för att främja respekten för mänskliga rättigheter i Östtimor och Indonesien. Den 20 juni konstaterade The Timor-Leste National Alliance for an International Tribunal (ANTI) att mötet i Dili med utvecklingsparterna i juni 2013 inte tog upp frågan om rättvisa, särskilt när det gäller brott mot de mänskliga rättigheterna i det förgångna. ANTI menar att bidragsgivarna bara har visat en halvhjärtad inställning och inte visat att de menar allvar när det gäller utvecklingsfrågor på ett allsidigt sätt. Den 10 juni träffades Prabowo Subianto, Wiranto och Mari Alkatiri i Jakarta. Alkatiris möte med Prabowo och GERINDRA-partiets ledare chockerade timoreser, därför att det påminner dem om våldsdåd begångna av indonesisk militär, särskilt specialförbandet KOPASSUS. Prabowo var direkt inblandad i en massaker i Bibileo. Redan 1976 var han plutonbefäl vid operationer i Östtimor. Som kapten var han inblandad i kränkningar av mänskliga rättigheter 1983.

Det är mycket underligt att Prabowo inte har ställts till svars för brott mot de mänskliga rättigheterna som han begått tillsammans med sina män. ANTI vet att mord på timoresiska medborgare begicks av dem som följde Prabowos order.

Enligt den timoresiska mottagande-, sannings- och försoningskommissionens (CAVR) rapport dog omkring 102.800 människor till följd av mord, hunger och försvinnanden under konflikten. Det finns dock uppskattningar som redovisar mycket större siffror. Omkring 250.000 människor tvingades fly till Indonesien och fler än 4.000 barn togs av Indonesien och ända tills idag känner deras familjer inte till barnens öden. Över 800 försvunna personer har fortfarande inte återfunnits.

I slutet av ”svarta september” 1999 behandlade FN:s kommission för mänskliga rättigheter kränkningar av dessa i Östtimor. Kommissionen fördömde kraftigt planlagda och systematiska brott mot mänskligheten samt kränkningar av internationell humanitär lag och krävde att förövarna av dessa brott skulle ställas inför rätta. FN:s dåvarande generalsekreterare Kofi Annan tillsatte International Commission of Inquiry on East Timor - ICIET. ICIET besökte Östtimor och Indonesien i november-december 1999 och drog slutsatsen att en lång rad kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot mänskligheten samt brott mot internationell humanitär lag hade förekommit under lång tid inbegripande hot,

Fortsättning på sidan 6

Fortsättning från sidan 1

terror, förstörelse av egendom, våld mot kvinnor och kidnappningar. Samtidigt skickade FN tre särskilda rapportörer till Östtimor i december 1999. Dessa rekommenderade FN att upprätta en internationell domstol, om den indonesiska regeringen misslyckas med att på ett effektivt sätt ställa huvudförövarna av brotten inför rätta.

När ICIET publicerade sin rapport, uttalade FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter, Mary Robinson, att utredningskommissionens rapport har gett Östtimors folk budskapet att det internationella samfundet inte har glömt dess lidande. ”Jag hoppas att de som är ansvariga för våldsdåden begångna i Östtimor ställs till svars, så att det inte finns någon straffrihet.”

Hittills har dock förövarna inte ställts till svars. Ännu värre är att fall med grova brott börjar glömmas och förbigås. Hur kan räckan av straffrihet brytas, om det inte finns en formell domstolsprocess för brott under ockupationen?

Därför önskar och kräver ANTI det internationella samfundets försäkran om att utkräva ansvar för kränkningar som begicks i Östtimor under den indonesiska ockupationen i en rättvis och trovärdig process. ANTI kräver att det internationella samfundet, också Amerikas, Storbritanniens, Frankrikes, Hollands, Norges, Tysklands, Australiens samt Latinamerikas, Afrikas och Asiens folk, axlar det moraliska ansvaret i enlighet med internationell humanitär lag. Särskilt ETAN (East Timor and Indonesia Network) och Amnesty International måste fokusera sin uppmärksamhet och följa upp de allvarliga brott som begicks i Östtimor.

ANTI vädjar till bidragsgivarna att uppmärksamma de brott mot mänskligheten som begicks i Östtimor under ockupationen av den indonesiska militären för att garantera att det blir en rättmätig process för att bryta räckan av straffrihet, därför att problem från det förflutna kommer att återspeglas på utvecklingen av demokrati nu och i framtiden. ANTI menar att det vore orättvist om det internationella samfundet en gång till skulle överge och göra Östtimors folk till de ansvariga för att kräva ansvar för kränkningar av mänskliga rättigheter begångna i Östtimor. ANTI:s uttalande var underskrivet av de 15 medlemmarna.

I ett gemensamt uttalande den 17 juli vädjar Amnesty International, ANTI och KontraS (Kommissionen för de försvunna och offren för våld) till indonesiska och timoresiska myndigheter att rekommendationerna, som den bilaterala regeringsstödda Commission of Truth and Friendship (CTF) med uppgift att granska kränkningar av mänskliga rättigheter begångna i samband med 1999 års folkomröstning om självständighet i Östtimor gjorde i sin rapport för fem år sedan, ska förverkligas.

CTF skapades av de indonesiska och timoresiska regeringarna 2005 för att fastställa den slutliga sanningen avseende händelserna före och omedelbart efter

folkomröstningen 1999 med avsikt att främja försoning och vänskap och att säkra att liknande händelser inte upprepas. Den 15 juli 2008 publicerade kommissionen sin slutrapport i vilken fastslogs att Indonesien bär ansvaret för kränkningar av mänskliga rättigheter begångna 1999.

Misslyckandet med att förverkliga många av rapportens rekommendationer förlänger offrens och deras familjers lidanden samt väcker allvarliga frågor om de indonesiska och östtimoresiska regeringarnas löften att ta itu med straffriheten för tidigare kränkningar.

Släktingar till de försvunna och saknade fortsätter att kräva att Indonesiens och Östtimors regeringar söker efter de saknade. För många familjer, även om deras kära väljer att inte återvända till Östtimor, skulle det vara tillräckligt att få veta om de lever och mår bra. Om deras familjemedlemmar har dött, så vill de kunna begrava dem enligt sina traditioner och sin kultur.

2008 års rapport från CTF rekommenderade, bland annat, att de indonesiska och timoresiska regeringarna skulle fastställa öde och uppehållsort för dem som försvann och saknas, fastställa ett läkande program för överlevare, särskilt offer för våldtäkt och andra sexuella våldsbrott och för den indonesiska regeringen att erkänna och be om ursäkt för den 1999 orsakade skadan. Men regeringarna har misslyckats med att genomföra många av rekommendationerna. I stället har de prioriterat försoning mellan länderna och stärkt de bilaterala banden. Det tog tre år innan den indonesiske presidenten utfärdade en förordning (No.72/2011) för att genomföra CTF:s rekommendationer.

En rapport 2011 av UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances (WGEID) efter ett besök i Östtimor konstaterade att mycket återstår att göra för att uppnå rätten till sanning, rättvisa och ersättningar för dem som försvann och deras familjer. Bland annat rekommenderade WGEID att Östtimors och Indonesiens regeringar genomför CTF:s rekommendationer för att fastställa ödet för och läget av de försvunna med konstanterand att processen måste visa konkreta och positiva resultat för offren. CAVR rekommenderade också att de två regeringarna skulle vidta åtgärder för att fastställa ödet för och läget av de saknade och försvunna. Men denna rekommendation och många andra med syfte att säkerställa rättvisa, sanning och upprättelse för offren samt deras familjer förblir till största delen ohörda.

Nu kräver Amnesty International, ANTI och KontraS av de två regeringarna att de vidtar omedelbara åtgärder för att säkra att CTF:s rekommendationer med syfte att ta itu med brott i det förgångna, offrens och deras familjers lidanden genomförs. Särskilt för att säkra att offren och deras familjer får tillgång till rättvisa, sanning och upprättelse rekommenderar organisationerna att de indonesiska och östtimoresiska regeringarna:

- Upprättar en bilateral kommission för försvunna personer för att avslöja ödet för och belägenheten

av dem som utsattes för påtvingade försvinnanden under den indonesiska ockupationstiden (1975-1999) med särskild uppmärksamhet på alla de timoresiska barn som skildes från sina familjer.

- Vidtar ytterligare åtgärder för att säkra att alla de ansvariga för brott mot mänskligheten och andra brott mot internationell lag under den indonesiska ockupationen ställs inför rätta i rättegångar som tillfredsställer internationell standard för ärlighet och öppenhet utan dödsstraff.
- Ger fullständig och effektiv upprättelse till offren för brott mot mänskliga rättigheter begångna i Östtimor mellan 1975 och 1999 för vilka Indonesien har ansvaret.
- Ratificerar den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden, införlivar dess bestämmelser i lag och genomför dem i teori och praktik för att säkra att detta brott aldrig mer kommer att begås med straffrihet i Indonesien och Östtimor.
- Tillsammans och med andra regeringar upprättar ömsesidiga avtal om utlämning och juridiskt bistånd.

Amnesty International, ANTI och KontraS kräver också att det internationella samfundet stödjer ansträngningarna att säkra rättvisa, sanning och upprättelse för offer för brott mot mänskliga rättigheter och brott mot internationell lag begångna under den indonesiska ockupationen. Det internationella samfundet ska i synnerhet bidra till upprättandet av en fond för ett omfattande ersättningsprogram för offer för brott i det förgångna.

Den 30 augusti, som både är årsdagen av 1999 års folkomröstning och internationella dagen för försvunna och deras anhöriga, utfärdade ANTI ett pressmeddelande. I det lyfter man fram att rättvisa inte har skipats vad gäller de grova övergrepp som begicks under den indonesiska ockupationen. Regeringarna i Dili och Jakarta har inte uppfyllt kraven aktionsgruppen för de försvunna ställt på att de försvunna ska återbördas till Östtimor. Denna fråga restes först i CAVR och CTF.

Den 28 augusti anordnade ANTI tillsammans med de försvunnas anhöriga en offentlig debatt. Utrikesministern, en parlamentsledamot, en representant för den internationella Röda Korskommittén och en från civilsamhället inbjöds som talare, men ingen kom från regeringen och parlamentet. Uteblivandet förgade ANTI

och ännu mer de anhörigas familjer, eftersom de ville få reda på vad regeringen och parlamentet gör i frågan. Straffrihet råder: Indonesiens regering skyddar de ansvariga för övergreppen i Östtimor från att ställas inför rätta.

Mot bakgrund av dessa fakta krävde ANTI:

1. Regeringarna i Östtimor och Indonesien ska upprätta Kommissionen för de försvunna för att lösa frågan om de människor som den indonesiska militären förde bort under ockupationen.
2. FN ska diskutera rapporterna från FN:s undersökningskommission och kommissionen för sanning och vänskap, särskilt rekommendationen om att upprätta en internationell domstol för att ställa de ansvariga inför rätta, eftersom inga instanser i Östtimor och Indonesien kan skipa rättvisa för Östtimors folk.
3. Världssamfundet – i synnerhet USA, Storbritannien, Frankrike och Australien – som var indirekt och indirekt involverat i Suhartoregimens ockupation av Östtimor ska framföra en formell ursäkt till Östtimors folk och arbeta för att förbättra folkets liv.
4. Östtimors regering ska underteckna och ratificera den Internationella konventionen för att skydda människor från försvinnanden för att lösa problemet med de försvunna.
5. Indonesiens regering ska respektera de mänskliga rättigheterna och skipa rättvisa vad gäller de försvunna under ockupationen av Östtimor.
6. Östtimors folk måste ge sitt stöd så att arbete med att hitta de försvunna kan påbörjas.
7. Människorättsorganisationerna PDHJ och Komnas-HAM Indonesia ska fullfölja avtalet för att finna de försvunna människorna.

Sisto dos Santos, koordinatör i ANTI:s styrelse

*Översättning och bearbetning: Gabriel Jonsson,
Tommy Pollák*

Källor:

1. Public statement ASA 57/002/2013, July 17 - Amnesty International
2. Watch Indonesia, 4/9 2013, ANTI, Commemoration of International Day of Enforced Disappearances: "Bring them home"